

ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «ЛІТЕРАТУРА ТА ІСТОРІЯ: АНТРОПОС — ТОПОС — ТРОПОС»

З нагоди 360-річчя Львівського університету і 20-річчя кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства філологічного факультету 28—29 жовтня 2021 р. у Львівському національному університеті імені Івана Франка відбулася всеукраїнська наукова конференція «Література та історія: антропос — топос — тропос», яка за карантинних обставин відбувалася в онлайн-режимі. Конференцію урочисто відкрив ректор Львівського університету проф. *В. Мельник* та в. о. декана філологічного факультету *Р. Крохмальний*. Завідувач кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства *М. Гнатюк* відзначив, зокрема, внесок у становлення й розвиток кафедри її першого завідувача, чл.-кор. НАН України *М. Ільницького*. Вітальні виступи співорганізаторів заходу, а також пленарну доповідь *М. Гнатюка* (на тему «Українська урбаністична проза: проблеми верифікації») можна безпосередньо почути на офіційній сторінці Львівського університету (за прямим покликанням: <https://lnu.edu.ua/tozrochala-robotu-vseukrainska-naukova-konferentsiia-literatura-ta-istoriia-antropos-topos-tropos>). На пленарному засіданні також прозвучали доповіді, присвячені життєтворчості *В. Стефаника* і *Н. Кобринської* (*А. Швець*), українській літературі періоду незалежності (*О. Галета*); від гостей конференції виступили *К. Якубовська-Кравчик* (Варшава, Польща) та *С. Філоненко* (Бердянськ).

У доповідях першої секції — «Історична пам'ять, травматичний досвід та сучасне переосмислення минулого в літературі та мистецтві» — виразно візуалізувалися «топоси» визволеного міста і дому та обговорювалися «тропоси» травматичного минулого на прикладах «антропосів», які відчитуються із письма *М. Костомарова* (*І. Терехова*), поетів-січовиків (*І. Роздольська* — модератор секції), *С. Гординського* (*А. Генералюк*), *Є. Маланюка* (*Н. Лебединцева*), сучасних польських та українських письменників (*О. Сливинський*); зокрема, обговорено проблеми національної ідентичності жіночого письма — кризь призму творчого феномену Вікторії Амеліної (*У. Федорів* — секретар оргкомітету конференції).

У другій секції — «Транзитні простори літератури та пошуки національної ідентичності» — доповідачі зосередили свою увагу на «топосах» «між дійсністю та уявою», теоретичну проекцію яких запропонувала *М. Зубрицька*. З одного боку, транзитні простори по-

стають із еміграційних реалій чи антиутопічних реалій радянської імперії і стосуються «антропосів» таких письменників, як І. Франко (*О. Шостак*), Є. Маланюк (*М. Крунач*), І. Багряний (*В. Працьовитий*), С. Парфанович (*С. Вівчар*), А. Павловський (*А. Даниленко*), а з другого, — моделюються уявою як тропоси голосу, краєвиду, казкигри і є важливими для розуміння творчості М. Хвильового (*Ю. Лесняк*), Г. Пагутяк (*М. Льницький* — модератор секції), Д. Хармса в українських перекладах (*Т. Лучук*).

У третій секції — «Література як культурна біографія: особисте, колективне, національне» — домінували питання літературної і культурної біографії із «тропосами» Другої світової війни (*У. Євчук*), польської еміграції (*А. Пуздрак*), сучасної німецької еміграції (*О. Гречешнюк*). Визначальними маркерами для розуміння особистого, колективного, національного стали «топоси» сербського міста (*А. Татаренко* — модератор цієї секції) та білоруської «Альбарутенії» (*А. Решетніков*). Як приклади літературно-культурної біографії розглянуто постаті таких письменників, як Катя Петровська (*С. Варецька*), Драго Янчар (*М. Климець*), Діана Гебелдон (*А. Чернищенко*).

У четвертій секції — «Міжмистецькі простори культури: поетика та рецепція» — було виголошено доповіді з інтермедіальним ключем для розуміння «топосів», «тропосів» і «антропосів» в українській класичній (від Т. Шевченка та І. Франка, які стали візитними «антропосами» у доповідях *М. Легкого* й *О. Ковальчука*) та модерній літературі. Проблематика української модерністської літератури охопила «антропоси» письменників покоління шістдесятників (*М. Гірняк*) і сімдесятників; зокрема, ішлося про малодосліджені сторінки з творчої біографії Миколи Воробйова, Олега Лишеги, Івана Семененка, яких свого часу об'єднав «топос» кінофакультету, що розташовувався на території Києво-Печерської лаври. Відтак, О. Лисезі з його «тропосами» кіно- і скульптуротворчості було присвячено аж дві доповіді (*М. Челецька* та *Н. Мочернюк*). Про урбаністичні «топоси» найсучаснішої української літератури крізь призму кінотропосів Софії Андрухович доповідала *С. Земляна*. Як явища жанрового міжмистецького плану у доповідях *В. Будного* та *В. Микитюка* (модератора цієї секції) розглянуто такі проблемні «тропоси», як невласна пряма мова наратора і персонажа та персоналістична літературна критика.

У п'ятій секції — «Ландшафти пам'яті та пошуки власного Я / Ми», в якій модерувала О. Галета, доповідачі зосередили свою увагу на «топосах» Запорізької Січі, Гетьманської держави і Речі Посполитої у сучасній українській літературі (у виступах *С. Жигун* та *М. Сокульського*), Чорнобиля (*А. Тарнашинська* мала унікальну нагоду презентувати ще не опублікований роман Теодозії Зарівної «Мовчання цезію»). У цій секції також актуальними для пошуків власного Я / Ми виявилися урбаністичні та еміграційні «топоси», принагідно було розглянуто «антропоси» Б. І. Антонича (*Т. Гаврилів*). *С. Маценка* проаналізувала історіографічне письмо сучасного німецького письменника Уве Тімма. *О. Бондарева* ввела в літературознавчий дискурс історичну постать Степана Бандери, розглянувши його як персонажа драматургії.

Усього до участі в конференції з доповідями зголосилося 54 доповідачі (з них виступили 17 докторів наук, 7 докторантів та аспірантів, 2 студенти) із 13 міст України, Білорусі, Польщі. Захід пройшов у насиченій науковій атмосфері, в якій обговорювалися цікаві й надзвичайно різноманітні проблеми теорії та історії літератури.

Мар'яна ЧЕЛЕЦЬКА

Отримано 20 листопада 2021 р.

м. Львів